

РАДА ПРОКУРОРІВ УКРАЇНИ

Р І Ш Е Н Н Я

№ 11-нзп-24

29 жовтня 2024 року

місто Київ

Про розгляд повідомлення прокурора другого відділу першого управління процесуального керівництва досудовим розслідуванням та підтримання публічного обвинувачення Департаменту нагляду за додержанням законів органами Державного бюро розслідувань Офісу Генерального прокурора Литвинюка Олександра Миколайовича про загрозу незалежності прокурора

До Ради прокурорів України 11.09.2024 звернувся прокурор другого відділу першого управління процесуального керівництва досудовим розслідуванням та підтримання публічного обвинувачення Департаменту нагляду за додержанням законів органами Державного бюро розслідувань Офісу Генерального прокурора Литвинюк Олександр Миколайович з повідомленням про загрозу незалежності прокурора.

Інформація про зміст звернення:

Заявник вказує, що Головним слідчим управлінням Державного бюро розслідувань за процесуального керівництва Департаменту 31 Офісу Генерального прокурора здійснюється досудове розслідування у кримінальному провадженні № (конфіденційна інформація) за ознаками кримінальних правопорушень, передбачених ч. 3 ст. 191, ч. 1 ст. 15, ч. 5 ст. 191, ч. 3 ст. 209, ч. 3 ст. 240, ч. ч. 1, 2 ст. 255, ч. 2 ст. 364, ч. 2 ст. 366, ч. 2 ст. 367 КК України.

Ухвалою слідчого судді Печерського районного суду м. Києва (конфіденційна інформація) у рамках вказаного кримінального провадження передано в управління Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (далі — АРМА) арештоване майно, зокрема, об'єкти нерухомого майна за реєстраційними номерами (конфіденційна інформація), які розташовані за адресою (конфіденційна інформація).

До Офісу Генерального прокурора надійшов лист АРМА від (конфіденційна інформація), згідно з яким (конфіденційна інформація) між АРМА та

ТОВ (конфіденційна інформація) укладено договір на управління вищезазначеними об'єктами нерухомого майна, а прокурору необхідно підписати відповідний акт приймання-передачі.

Із матеріалів публічної закупівлі вбачається, що у ТОВ (конфіденційна інформація) відсутні власні офісні приміщення, дане товариство орендує у ПП (конфіденційна інформація) офісне приміщення № 713 за адресою: (конфіденційна інформація). Для підтвердження наявності аналогічного досвіду у ТОВ (конфіденційна інформація) за предметом закупівлі, товариством подано два договори суборенди, відповідно до яких ТОВ (конфіденційна інформація) передало у суборенду вищезазначене офісне приміщення двом пов'язаним суб'єктам господарювання, а саме ПП (конфіденційна інформація), де ОСОБА_1 (власник ТОВ (конфіденційна інформація)) є кінцевим бенефіціарним власником та ПП (конфіденційна інформація). Із загальнодоступних джерел отримано відомості, що ТОВ (конфіденційна інформація) у період з 2022 по 2024 роки брало участь у 11 публічних за купівлях, у 2024 році на суму - 123 287 064 грн, у 2023 році - 5 111 475 грн, у 2022 році - 8 959 550 грн. Як правило предметом закупівлі були послуги з постачання залізничного обладнання. Участь ТОВ (конфіденційна інформація) у одній із публічних за купівель є предметом досудового розслідування у кримінальному провадженні № (конфіденційна інформація) за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 191 КК України.

Із аналізу суттєвих умов договору управління майном від 04.07.2024 укладеного між АРМА та ТОВ (конфіденційна інформація) вбачається, що мінімальний щомісячний розмір надходжень до бюджету становить 690 048, 88 грн без ПДВ. (п.5.8 договору). Управитель самостійно здійснює розрахунок доходу (п.5.12 договору). Щомісяця розмір надходжень (доходів) до бюджету визначається як сума надходжень (доходів) за місяць, зменшена на суму необхідних витрати та винагороди Управителю (п.5.9 договору). Винагорода управителя 29,5% від суми отриманого доходу на місяць (п.5.12 договору).

Відповідно до Звіту про оцінку майна від 15.05.2024 ринкова вартість зазначених об'єктів нерухомості станом на 11.03.2024 становить 163 654 000 грн. Оцінку та рецензування звіту про оцінку майна проведено за замовленням АРМА (п. 1.2 договору).

Разом з цим, із загальнодоступних джерел, здобуто відомості, що середня вартість оренди одного квадратного метру нерухомого майна комерційного призначення у центрі м. Львова становить близько 650 гривень (15-16 доларів США) за квадратний метр. За таким умов місячна щомісячна вартість оренди вказаного вище нерухомого майна може становити близько 2 400 000 гривень. Вищевикладені відомості свідчать про економічну недоцільність передання ТОВ (конфіденційна інформація) в управління згаданих в цьому листі об'єктів нерухомого майна, відповідно до договору управління майном від 04.07.2024, та про наявність ризиків щодо неналежного виконання договору з боку зазначеного суб'єкта господарювання.

Відповідно до ст. 21 Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів», управління активами, в тому числі нерухомим майном, здійснюється на умовах ефективності, а також збереження (за можливості - збільшення) їх економічної вартості.

Таким чином, обставини передання ТОВ *(конфіденційна інформація)* арештованого слідчим суддею майна в управління та неналежне виконання умов договору, може завдати шкоди охоронюваним законом інтересам держави, у вигляді значних ненадходжень коштів за управління майном до державного бюджету.

До Офісу Генерального прокурора надійшов лист від АРМА *(конфіденційна інформація)*, згідно з яким 04.07.2024 між АРМА та ТОВ *(конфіденційна інформація)* укладено договір на управління вищезазначеними об'єктами нерухомого майна, а прокурору необхідно підписати відповідний акт приймання-передачі.

Після надходження вказаного листа АРМА від 10.07.2024 до Офісу Генерального прокурора також почали надходити депутатські звернення *(конфіденційна інформація)*, який ініціював питання швидкого розгляду листа АРМА та підписання прокурором актів приймання-передачі нерухомого майна.

Крім того, 06.09.2024 надійшов лист № *(конфіденційна інформація)* щодо ситуації з активами АРМА, в якому порушуються аналогічні питання, результатами дослідження обставин обґрунтованості та правомірності укладення між АРМА та ТОВ *(конфіденційна інформація)* договору управління активами (майном) на адресу АРМА надано письмову відповідь у якій зазначено, що передання ТОВ *(конфіденційна інформація)* майна в управління може завдати шкоди охоронюваним законом інтересам: держави, у вигляді значних ненадходжень коштів за управління майном до державного бюджету.

Після надіслання відповіді на лист АРМА, а саме 09.08.2024 на мобільний телефон прокурора Литвинюка О.М. (месенджер WhatsApp) надійшов телефонний дзвінок від заступника голови АРМА (який представився Павлом Великоречаниним).

Під час розмови, останній неодноразово звертав увагу на те, що прокурор не повинен надавати оцінку проведенню торгів з управління майном та не володіє відповідними навичками, а також зазначив про те, що така позиція прокурора сприяє діяльності підозрюваних у кримінальному провадженні (у підтвердження цих обставин надається скрінінг з мобільного телефону).

Також до Офісу Генерального прокурора надходять звернення за підписом керівництва АРМА із вимогами ініціювання відносно Литвинюка О.М. службових розслідувань, начебто, його дії спричиняють збитки державі.

З огляду на вище викладене, прокурор Литвинюк О.М. просить Раду прокурорів України визнати дії такими, що порушують незалежність прокурора

заступником Голови Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів Великоречаніним Павлом Олександровичем.

Обставини, встановлені за результатами вивчення матеріалів перевірки:

Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (АРМА) у відповідь на запит Ради прокурорів України повідомило, що зі зверненням прокурора Офісу Генерального прокурора Олександром Литвинюком від 19.09.2023 № *(конфіденційна інформація)* АРМА надіслано копію ухвали слідчого судді Печерського районного суду м. Києва від 15.09.2023 у справі № *(конфіденційна інформація)* (далі – Ухвала).

Відповідно до Ухвали передано АРМА в управління арештоване майно для здійснення заходів з управління такими активами, зокрема:

об'єкт нерухомого майна за реєстраційним номером *(конфіденційна інформація)*, який розташований за адресою: *(конфіденційна інформація)*, загальною площею 3836,3 кв.м;

об'єкт нерухомого майна за реєстраційним номером *(конфіденційна інформація)*, який розташований за адресою: *(конфіденційна інформація)*, загальною площею 99,5 кв.м;

об'єкт нерухомого майна за реєстраційним номером *(конфіденційна інформація)*, який розташований за адресою: *(конфіденційна інформація)*, загальною площею 128,5 кв.м (далі – Активи).

Активи визначено речовими доказами в межах кримінального провадження від 20.08.2019 № *(конфіденційна інформація)*.

Частиною першою статті 98 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) встановлено, що речовими доказами є матеріальні об'єкти, які були знаряддям вчинення кримінального правопорушення, зберегли на собі його сліди або містять інші відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження, в тому числі предмети, що були об'єктом кримінально протиправних дій, гроші, цінності та інші речі, набуті кримінально протиправним шляхом або отримані юридичною особою внаслідок вчинення кримінального правопорушення.

Відповідно до частини другої статті 100 КПК України речовий доказ або документ, наданий добровільно або на підставі судового рішення, зберігається у сторони кримінального провадження, якій він наданий. Сторона кримінального провадження, якій наданий речовий доказ або документ, зобов'язана зберігати їх у стані, придатному для використання у кримінальному провадженні.

Речові докази, які отримані або вилучені слідчим, прокурором, оглядаються, фотографуються та докладно описуються в протоколі огляду.

Зберігання речових доказів стороною обвинувачення здійснюється в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Відповідно до абзацу сьомого частини шостої статті 100 КПК України речові докази вартістю понад 200 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, якщо це можливо без шкоди для кримінального провадження, передаються за письмовою згодою власника, а в разі її відсутності - за рішенням слідчого судді, суду АРМА для здійснення заходів з управління ними з метою забезпечення їх збереження або збереження їхньої економічної вартості, а речові докази, зазначені в абзаці першому цієї частини, такої самої вартості - для їх реалізації з урахуванням особливостей, визначених законом.

При цьому згідно з вимогами частини сьомої статті 100 КПК України прокурор у випадку, передбаченому абзацом сьомим частини шостої статті 100 КПК України, не пізніше наступного робочого дня з моменту постановлення ухвали слідчого судді, суду надсилає копію цієї ухвали АРМА, із зверненням щодо прийняття активів, а також вживає невідкладних заходів щодо передачі цих активів АРМА.

Отже, згідно з частиною сьомою статті 100 КПК України прокурора зобов'язано:

- 1) надіслати копію відповідної ухвали слідчого судді, суду із зверненням щодо прийняття активів АРМА не пізніше наступного робочого дня з моменту постановлення такої ухвали;
- 2) вжити невідкладних заходів щодо передачі цих активів АРМА.

Водночас, абзацом другим частини першої статті 19 Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» (далі – Закон), передбачається, що зазначені активи приймаються в управління на підставі ухвали слідчого судді, суду чи згоди власника активів, копії яких надсилаються АРМА не пізніше наступного робочого дня після їх винесення (надання) з відповідним зверненням прокурора.

Таким чином, саме кримінальне процесуальне законодавство України передбачає обов'язок прокурора вжити невідкладних заходів щодо передачі цих активів АРМА.

Так, з метою виконання Ухвали 04.07.2024 між АРМА та товариством з обмеженою відповідальністю (*конфіденційна інформація*) укладено договір управління активами (майном), який посвідчено приватним нотаріусом Львівського міського нотаріального округу ОСОБА_2, зареєстрованого в реєстрі за № (*конфіденційна інформація*). Оскільки КПК України встановлює вимогу для прокурора вжити невідкладних заходів щодо передачі відповідних активів АРМА, а Законом визначено необхідність прийняти в управління АРМА такі активи на підставі ухвали слідчого судді, суду чи згоди власника активів (копії яких надсилаються АРМА з відповідним зверненням прокурора щодо прийняття активів), підпунктом 14 пункту 4 Положення про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів

України від 11.07.2018 № 613 (далі – Положення), визначено, що АРМА відповідно до покладених на нього завдань приймає від прокурора активи згідно з актами приймання-передачі.

Отже, вимоги підпункту 14 пункту 4 Положення, є такими, що відповідають положенням частини сьомої статті 100 КПК України та абзацу другого частини першої статті 19 Закону.

Повідомляємо, що АРМА неодноразово зверталось до Прокурора та Офісу Генерального прокурора для вирішення питання щодо передачі Активів в управління (копії листів додаються).

Також слід звернути увагу, що згідно з частиною першою статті 117 Конституції України Кабінет Міністрів України в межах своєї компетенції видає постанови і розпорядження, які є обов'язковими до виконання.

При цьому, Конституцією України та іншими актами законодавства не визначено переліку суб'єктів, на яких не поширюється вимога статті 117 Конституції України.

Крім того, частиною першою статті 9 КПК України встановлено, що під час кримінального провадження суд, слідчий суддя, прокурор, керівник органу досудового розслідування, слідчий, інші службові особи органів державної влади зобов'язані неухильно додержуватися вимог Конституції України, цього Кодексу, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, вимог інших актів законодавства.

Враховуючи, що згідно з пунктом 5 частини першої статті 3 Закону України «Про прокуратуру» діяльність прокуратури ґрунтується на засадах, зокрема, незалежності прокурорів, що передбачає існування гарантій від незаконного політичного, матеріального чи іншого впливу на прокурора щодо прийняття ним рішень при виконанні службових обов'язків, а відповідно до пункту 3 частини першої статті 16 зазначеного Закону України незалежність прокурора забезпечується, крім іншого, заборонаю незаконного впливу, тиску чи втручання у здійснення повноважень прокурора, АРМА не вбачає ознак загрози незалежності прокурорів з боку АРМА під час виконання ними вимог Конституції України, КПК України, постанов Кабінету Міністрів України (у тому числі Положення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2018 № 613), оскільки здійснення відповідної діяльності прокурором, пов'язаної з необхідністю передачі активів в управління АРМА на виконання судового рішення, яке згідно зі статтею 129¹ Конституції України є обов'язковим до виконання, спрямоване на виконання прокурором вищезазначених вимог законодавства, та не містить ознак політичного, матеріального чи іншого впливу на прокурора щодо прийняття ним рішень при виконанні службових обов'язків.

Департамент нагляду за додержанням законів органами Державного бюро розслідувань Офісу Генерального прокурора повідомив таке.

З наданої відповіді вбачається, що у практичній діяльності органів прокуратури через неузгодженість окремих приписів законодавства в частині, що визначає порядок дій прокурора при передачі арештованих активів в управління

Національному агентству України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (далі - АРМА), мають місце випадки, коли АРМА наполягає на складанні та підписанні прокурорами актів приймання-передачі арештованих активів в управління, що не передбачено ні кримінальним процесуальним законодавством, ні Законом України, який визначає повноваження АРМА.

Така вимога АРМА про необхідність складання не передбачених законодавством актів приймання-передачі порушує гарантії незалежності прокурора та має ознаки незаконного втручання у здійснення повноважень прокурора.

Зокрема, згідно зі ст. 19 Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» (далі - Закон) АРМА здійснює управління активами, на які накладено арешт у кримінальному провадженні, у тому числі як захід забезпечення позову - лише щодо позову, пред'явленого в інтересах держави, із встановленням заборони розпоряджатися та/або користуватися такими активами, а також у позовному провадженні у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави із встановленням заборони користуватися такими активами, сума або вартість яких перевищує 200 розмірів прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня відповідного року.

Зазначені активи приймаються в управління на підставі ухвали слідчого судді, суду чи згоди власника активів, копії яких надсилаються АРМА не пізніше наступного робочого дня після їх винесення (надання) з відповідним зверненням прокурора.

Разом із тим приписами вказаного Закону не передбачено складання та підписання прокурорами актів приймання-передачі при передачі в управління АРМА відповідних активів.

При цьому відповідно до пункту 14 Положення про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2018 № 613, АРМА здійснює заходи, пов'язані з фактичним прийняттям активів в управління за зверненням прокурора або слідчого за вказівкою прокурора, приймає від прокурора активи згідно з актами приймання-передачі, передає за договором управління активи управителеві в управління згідно з актами приймання-передачі.

Наведені приписи Положення про АРМА прямо суперечать Закону, в якому відсутні положення про необхідність складання актів приймання-передачі активів між прокурором та АРМА.

Нормами Закону передбачено лише дві обов'язкові вимоги для передачі активів в управління АРМА:

- 1) наявність ухвали слідчого судді, суду чи згоди власника активів, копії яких надсилаються АРМА;
- 2) відповідне звернення прокурора (тобто лист, складений у письмовій формі, супровідний лист до ухвали слідчого судді).

Передача арештованих активів в управління АРМА здійснюється під час досудового розслідування у кримінальних провадженнях.

Кримінальне провадження - досудове розслідування і судове провадження, процесуальні дії у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність (п. 10 ч. 1 ст. 3 КПК України).

Водночас ст. 36 КПК України, якою визначено основні повноваження прокурора під час здійснення кримінального провадження, не містить приписів, згідно з якими прокурор уповноважений складати та підписувати акти приймання-передачі арештованих активів в управління АРМА.

Такі повноваження прокурора також не передбачено Законом України «Про прокуратуру». При цьому згідно з ч. 3 ст. 9 КПК України («Законність») закони та інші нормативно-правові акти України, положення яких стосуються кримінального провадження, повинні відповідати цьому Кодексу. При здійсненні кримінального провадження не може застосовуватися закон, який суперечить цьому Кодексу.

Відповідно до ст. 19 Конституції України («Правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством») органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Крім того, згідно з ч. 1 ст. 36 КПК України прокурор, здійснюючи свої повноваження відповідно до вимог цього Кодексу, є самостійним у своїй процесуальній діяльності, втручання в яку осіб, що не мають на те законних повноважень, забороняється. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, службові та інші фізичні особи зобов'язані виконувати законні вимоги та процесуальні рішення прокурора.

Гарантії незалежності прокурора визначено у ст. 16 Закону України «Про прокуратуру», які забезпечуються:

- заборонаю незаконного впливу, тиску чи втручання у здійснення повноважень прокурора (п. 3 ч. 1 ст. 16);
- тим, що, здійснюючи функції прокуратури, прокурор є незалежним від будь-якого незаконного впливу, тиску, втручання і керується у своїй діяльності лише Конституцією та законами України (ч. 2 ст. 16).

Згідно з коментарем Кодексу професійної етики та поведінки прокурорів,

затвердженим рішенням Ради прокурорів України від 23.11.2022 № 36:

- вплив полягає в тому, що службова особа завдяки своєму становищу вживає заходів до вчинення дій іншими особами (які їй непідпорядковані і які не перебувають від неї в службовій залежності), де використовує службовий авторитет, свої зв'язки зі службовими особами, інші можливості, обумовлені займаною посадою;

- тиск - посилена форма впливу;

- втручання - це створення протиправних перешкод у професійній діяльності прокурора.

Окрім випадків незаконного втручання у здійснення повноважень прокурора щодо необхідності складання та підписання актів приймання-передачі, у практичній діяльності також має місце непослідовна позиція АРМА при прийнятті в управління активів.

В окремих випадках АРМА вимагає від прокурора складання та підписання актів приймання-передачі активів в управління, хоча такого обов'язку прокурора не містить ні сам Закон, ні Кримінальний процесуальний кодекс України та Закон України «Про прокуратуру», а в більшості випадків вказана передача здійснюється на підставі письмового звернення (супровідного листа) прокурора.

Зокрема, відповідно до інформацій обласних прокуратур упродовж 2023-2024 років під час досудового розслідування у кримінальних провадженнях органів Державного бюро розслідувань, процесуальне керівництво у яких забезпечувалося галузевими підрозділами обласних прокуратур, в управління АРМА арештовані активи передавалися у 12 випадках.

Лише у 4, або третині з них, були складені та підписані прокурорами акти приймання-передачі таких активів, у решті випадків (8) - АРМА прийняла в управління активи на підставі письмових звернень прокурора.

З огляду на викладене, з метою забезпечення гарантій незалежності прокурора, передбачених ст. 16 Закону України «Про прокуратуру», а саме унеможливлення незаконного втручання АРМА у здійснення повноважень прокурора шляхом вимоги щодо необхідності складання та підписання актів приймання-передачі в управління арештованих активів, Департамент просить вирішити питання про звернення Ради прокурорів України до АРМА та Кабінету Міністрів України з пропозиціями про внесення змін до Положення про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2018 № 613, зокрема, виключення з пункту 14 цього Положення приписів щодо прийняття в управління АРМА від прокурора активів згідно з актами приймання-передачі.

Департамент організаційно-контрольної діяльності, правового та аналітичного забезпечення на запит Ради прокурорів України повідомив наступне.

Складання прокурором *актів приймання-передачі* в управління АРМА активів не передбачено ні КПК України, оскільки це не є процесуальною дією, ні Законом України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів».

Водночас вимоги щодо складання прокурором *актів приймання-передачі*, зокрема речових доказів, передбачені у підзаконних нормативно-правових актах.

Так, відповідно до наказу Генерального прокурора від 30.09.2021 № 309 «Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні» фіксація перевірки наявності та належного оформлення речових доказів, інших предметів, грошей, цінностей у разі зміни органу досудового розслідування чи прокурора здійснюється шляхом складання *акта приймання-передачі* (п. 9.13).

Натомість прийняття АРМА від прокурора активів згідно з *актами приймання-передачі* (пп. 14 п. 4 Положення про АРМА, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2018 № 613), передбачено крізь призму визначення повноважень АРМА.

На думку Департаменту, наразі має місце певна **неврегульованість питання** складання прокурором *актів приймання-передачі* активів в управління АРМА.

Так, з одного боку, складання *актів приймання-передачі* активів передбачено з метою виконання АРМА своїх повноважень, а з іншого - у прокурора *відсутній законодавчо закріплений обов'язок чи повноваження на такі дії*, а отже, відсутній і механізм їх складання.

Крім того, повідомлено, що Положення про АРМА не надходило на погодження до Департаменту.

Міжнародна практика з питань незалежності прокурорів:

Відповідно до висновків Консультативної ради європейських прокурорів (далі - КРСП), поняття «незалежність» означає, що прокурори вільні від незаконного втручання у виконання своїх обов'язків з метою забезпечення повного дотримання та застосування закону і принципу верховенства права, і що вони не піддаються жодному політичному тиску або будь-якому незаконному

впливу. Незалежність охоплює не лише прокуратуру в цілому, а і її конкретні органи та окремих прокурорів¹.

З практичної точки зору вищенаведене зводиться до кількох важливих принципів для реалізації такої незалежності²:

- заходи для забезпечення такої незалежності повинні встановлюватися через відповідне національне законодавство подібно до того, що стосується незалежності суддів³;
- тому статус, незалежність, порядок зайняття посад і кар'єра прокурорів, подібно до суддів, повинні чітко встановлюватися законом і ґрунтуватися на прозорих та об'єктивних критеріях⁴;
- статус прокурорів повинен забезпечувати їхню зовнішню та внутрішню незалежність, бажано із закріпленням у положеннях на найвищому юридичному рівні та із гарантуванням їхнього застосування таким органом як Рада прокурорів, зокрема у питаннях призначення, кар'єри та дисципліни⁵. Особливо важливо забезпечити належне перебування на посаді та відповідні заходи щодо просування по службі, дисципліни та звільнення прокурорів⁶;
- вказівки від органів виконавчої влади щодо конкретних справ взагалі небажані. У цьому контексті потрібно заборонити вказівки про нездійснення кримінального переслідування, а вказівки про здійснення кримінального переслідування повинні суворо регулюватися відповідно до Рекомендації Rec(2000)19⁷;
- загальні вказівки щодо пріоритетності прокурорської діяльності, оскільки вони впливають із закону, розвитку міжнародного співробітництва або вимог щодо організації служби повинні надаватися відповідно до закону письмово та у цілком прозорий спосіб⁸. Якщо вказівки прокурорам надають їхні керівники в органі прокуратури, то вони повинні бути надані у письмовому вигляді, прозоро та завжди з метою застосування закону, пошуку правди та забезпечення належного відправлення правосуддя, а також з дотриманням прав людини та основоположних свобод⁹;
- статус, винагорода та ставлення до прокурорів, а також надання виділених для органів прокуратури фінансових, людських та інших ресурсів повинні відповідати, як і з ресурсами для суддів, винятковому характеру місії та конкретним обов'язкам прокурорів¹⁰;
- якщо держави-члени хочуть закріпити або зберегти статус судового органу

¹ Див. Висновок 13 (2018) КРЕП про незалежність, підзвітність та етику прокурорів, п. 15-16.

² Див. також Справа ЄСПЛ «Ковеші проти Румунії» (*Kövesi v. Romania*), № 3594/19, п.п.91-93.

³ Висновок 13 (2018) КРЕП про незалежність, підзвітність та етику прокурорів, Рекомендації, розділ і.

⁴ Висновок 13 (2018) КРЕП про незалежність, підзвітність та етику прокурорів, Рекомендації, розділ ііі.

⁵ Висновок 13 (2018) КРЕП про незалежність, підзвітність та етику прокурорів, Рекомендації, розділ ііі.

⁶ Див. Звіт про європейські стандарти щодо незалежності судової системи: Частина II — Прокуратура, ухвалений Венеціанською комісією на 85-й Пленарній сесії (Венеція, 17-18 грудня 2010 року), п. 18; див. також Висновок 9 (2014) КРЕП про європейські норми та принципи стосовно прокурорів, п. 53.

⁷ Висновок 13 (2018) КРЕП про незалежність, підзвітність та етику прокурорів, Рекомендації, розділ іv.

⁸ Висновок 13 (2018) КРЕП про незалежність, підзвітність та етику прокурорів, п. 34-35.

⁹ Висновок 13 (2018) КРЕП про незалежність, підзвітність та етику прокурорів, п. 40, Рекомендації, розділ vі.

¹⁰ Висновок 13 (2018) КРЕП про незалежність, підзвітність та етику прокурорів, Рекомендації, розділ хі.

за прокурорами у розумінні Європейської конвенції з прав людини, у своїх системах адміністративної та ієрархічної організації вони повинні забезпечити, аби такий статус надавав їм усі гарантії, зокрема ті, що потрібні для незалежності¹¹;

- широка громадськість і зацікавлені особи повинні на вимогу отримувати відповідну інформацію про прокуратуру та її діяльність. Одночасно прокурори повинні відігравати ключову роль у розповсюдженні такої інформації через відповідні канали та згідно із законом, забезпечуючи при цьому дотримання незалежності прокуратури, презумпції невинуватості, потреб розслідування, захисту персональних даних та інших відповідних аспектів¹².

Правові джерела, що підлягають застосуванню, та юридична оцінка встановлених обставин:

Відповідно до ст. 16 Закону України «Про прокуратуру», незалежність прокурора забезпечується, зокрема, порядком здійснення повноважень, визначеним процесуальним та іншими законами, заборонаю незаконного впливу, тиску чи втручання у здійснення повноважень прокурора. Здійснюючи функції прокуратури, прокурор є незалежним від будь-якого незаконного впливу, тиску, втручання і керується у своїй діяльності лише Конституцією та законами України. Прокурор має право звернутися з повідомленням про загрозу його незалежності до Ради прокурорів України, яка зобов'язана невідкладно перевірити і розглянути таке звернення за його участю та вжити в межах своїх повноважень, передбачених цим Законом, необхідних заходів для усунення загрози.

‘Конституцією України встановлено вичерпний перелік повноважень прокуратури, визначено характер її діяльності і в такий спосіб передбачено її існування і стабільність функціонування. Наведене гарантує неможливість зміни основного цільового призначення вказаного органу, дублювання його повноважень/функцій іншими державними органами, адже протилежне може призвести до зміни конституційно визначеного механізму здійснення державної влади її окремими органами або вплинути на обсяг їхніх конституційних повноважень.

Отже, орган законодавчої влади за частиною другою статті 131¹, пунктом 14 частини першої статті 92 Конституції України визначає лише організацію та порядок діяльності прокуратури, а тому повноваження прокуратури, у тому числі щодо представництва інтересів держави в суді, встановлені Основним Законом України, не можуть бути передані законом будь-яким іншим державним органам.

¹¹ Висновок 13 (2018) КРЕП про незалежність, підзвітність та етику прокурорів, Рекомендації, розділ xii.

¹² Висновок 13 (2018) КРЕП про незалежність, підзвітність та етику прокурорів, Рекомендації, розділ vii.

<...> стосовно повноваження прокуратури щодо представництва інтересів держави в суді в Основному Законі України міститься застереження «у виключних випадках і в порядку, що визначені законом». <...> На думку Конституційного Суду України, це обумовлюється недопущенням свавільного втручання прокуратури у здійснення господарської та статутної діяльності юридичних осіб, досягнення цілей функціонування учасника відповідних правовідносин, виконання ним договірних зобов'язань тощо. При цьому на прокуратуру покладається обов'язок щодо обґрунтування необхідності такого втручання¹³.

Одним із найвагоміших наслідків конституційної реформи 2016 року стосовно організації державної влади в Україні є те, що з набранням чинності Законом України „Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)“ від 2 червня 2016 року № 1401–VIII (далі – Закон № 1401–VIII) інститут прокуратури втратив відокремлений статус у структурі державної влади. Той характер, що його було надано прокуратурі за приписами Конституції України 1996 року, Венеційська Комісія свого часу назвала „самостійною (четвертою) підпорою державної влади, що попередньо була властивою Радянській системі“ (Висновок щодо законопроекту про конституційні зміни стосовно прокуратури, CDL-AD(2006)029, § 10). Натомість за новим українським конституційним правопорядком прокуратуру як інститут, що виконує функцію кримінального переслідування, структурно вмонтовано в загальну систему правосуддя. На це вказує, зокрема, стаття 131¹ Конституції України. Таку спрямованість конституційної реформи обумовлювала потреба в усуненні з українського конституційного правопорядку залишків радянської системи влади з тим, щоб перетворити прокуратуру радянського зразка (інституційним елементом якої за приписом пункту 9 розділу XV „Перехідні положення“ Конституції України в редакції до внесення змін Законом № 1401– VIII була, зокрема, функція „нагляду за додержанням і застосуванням законів“, відома як „функція загального нагляду“) на такий інститут національної юридичної системи, що відповідав би європейським стандартам відповідно до взятого Україною зобов'язання ще при вступі до Ради Європи у 1995 році – „змінити роль і функції прокуратури (зокрема щодо здійснення загального нагляду за законністю) шляхом видозмінення цього інституту в орган, сумісний зі стандартами Ради Європи“ (Висновок Парламентської Асамблеї Ради Європи від 26 вересня 1995 року № 190 (1995), § 11.6). Вибір України на користь того, щоб незалежна служба кримінального переслідування стала частиною судової влади, задалегідь отримав схвальну оцінку Венеційської Комісії (Висновок щодо законопроекту про конституційні зміни стосовно прокуратури, CDL-AD(2006)029, § 13).

¹³ абзаци шостий, сьомий, дев'ятий, десятий підпункту 2.2 пункту 2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 5 червня 2019 року № 4-р(П)/2019 у справі за конституційною скаргою акціонерного товариства «Запорізький завод феросплавів» щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення пункту 13 частини першої статті 17 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України»;

Проте не лише структурне положення статті 131¹ Конституції України визначає нове місце прокуратури в системі державної влади України. Те, що прокуратура належить до української системи правосуддя, опосередковано впливає також із того припису Конституції України, відповідно до якого саме в системі правосуддя згідно із законом утворюються та діють органи та установи, що провадять стосовно суддів і прокурорів рівнозначно – їх добір, професійну підготовку, оцінювання та розгляд справ щодо їх дисциплінарної відповідальності (частина десята статті 131). Річ у тім, що прокурор, діючи від імені суспільства загалом, як і суддя, діючи від імені держави, при виконанні своїх професійних обов'язків на посаді має чинити справедливо й безсторонньо. Прокуророві, подібно судді, не належить виконувати професійні обов'язки за наявності приватного інтересу. На прокурора, як і на суддю, поширюються певні обмеження, обумовлені потребою забезпечити його безсторонність і добросовісність. У Бордоській декларації „Судді та прокурори в демократичному суспільстві“, що її 8 грудня 2009 року ухвалили спільно Консультативна Рада європейських суддів [Висновок № 12(2009)] і Консультативна Рада європейських прокурорів [Висновок № 4(2009)], зокрема, зазначено: „Інтерес суспільства полягає в тому, щоб правовладдя було забезпечене в спосіб чинення справедливого, безстороннього й дієвого правосуддя. Прокурорам і суддям належить забезпечувати, щоб на всіх стадіях провадження індивідуальні права й свободи було гарантовано, а суспільний порядок – захищено“ (§ 1); „належне виконання відмінних, але таких, що доповнюють одна одну, ролей суддів і прокурорів є неодмінною гарантією чинення правосуддя в справедливий, безсторонній і дієвий спосіб“ (§ 3); „статус прокурорів має бути гарантовано приписами права якомога вищого рівня, подібно до того, як це здійснено стосовно суддів“ (§ 6). Із професійних обов'язків прокурора впливає потреба в доборі на цю посаду таких осіб, що відповідають особливим кваліфікаційним вимогам. Вимоги до осіб, які мають намір обійняти посаду прокурора, мають бути подібними до тих, що їх висунуто до кандидатів на посаду професійного судді. Подібність професії прокурора за правилами, що застосовуються до професії судді, має поширюватись і на запровадження механізмів та процедур у питаннях професійної підготовки, оцінювання, призначення, кар'єрного зростання, дисциплінарної відповідальності, звільнення прокурорів тощо. У цьому аспекті Венеційська Комісія зазначала: „Є цілком очевидним, що система, за якої прокурори нарівні з суддями чинять відповідно до найвищих стандартів добросовісності й безсторонності, надає більшого захисту людським правам, ніж система, що покладається лише на суддів“ (Доповідь про європейські стандарти щодо незалежності судової системи: частина II – служба обвинувачення, CDL-AD(2010)040, § 19)¹⁴.

¹⁴ підпункт 2.3 пункту 2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 18 червня 2020 року № 5-р(П)/2020 у справі за конституційною скаргою громадянки України Левченко Ольги Миколаївни щодо відповідності Конституції України (конституційності) припису пункту 5 розділу III «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо пенсійного забезпечення» від 2 березня 2015 року № 213–VIII];

«З огляду на сучасні інституційне місце прокуратури в загальній системі правосуддя та функції прокурора в механізмі захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина Конституційний Суд України вважає, що дії та рішення органу законодавчої влади мають відповідати конституційним принципам, зокрема принципів поділу державної влади. Тому Верховна Рада України може втручатись в організацію та діяльність органів і посадових осіб загальної системи правосуддя лише на підставі, у межах повноважень та в спосіб, що визначені Конституцією України, із урахуванням потреби в дотриманні незалежності прокурора, що є однією з гарантій неупередженого та ефективного здійснення ним своїх повноважень»¹⁵.

Європейські стандарти зобов'язують державу-члена Ради Європи гарантувати захист статусу прокурора законом як нормативним актом того самого рівня, що гарантує захист статусу судді, щоб забезпечити умови для дієвого правосуддя відповідно до вимог правовладдя. Конституційний Суд України констатує, що конституційні повноваження прокуратури в поєднанні з її інституційним місцем у системі правосуддя наближують функціонування прокуратури до європейських стандартів, насамперед в аспекті зміцнення ролі цієї інституції як важливого елемента системи кримінального правосуддя, що обумовлює потребу в наданні прокурорам гарантій незалежності законом, щоб забезпечити функціонування дієвої системи правосуддя, яка спроможна захистити права і свободи людини»¹⁶.

«Нове місце прокуратури в системі органів державної влади та наведені вище стандарти незалежності прокурорів, яких Україна має додержувати як член Ради Європи, вимагають від держави забезпечити захист гарантій незалежності прокурорів подібно до того, як це зроблено для суддів»¹⁷.

«Діяльність прокуратури як єдиної системи для здійснення визначених Конституцією України функцій ґрунтовано, зокрема, на незалежності прокурора, яка є невіддільним елементом його статусу, а визначені Законом № 1697–VII гарантії незалежності прокурора у взаємозв'язку зі статусом і повноваженнями прокуратури, що їх визначено статтею 131¹ Конституції України, становлять єдину систему гарантій незалежності прокурорів»¹⁸.

«Прокурори сприяють здійсненню правосуддя в межах повноважень, якими їх наділено відповідно до статті 131¹ Конституції України. Вони виконують свої обов'язки на професійній основі, мають юридичний статус, основу якого становлять спільні елементи, незалежно від місця прокуратури в

¹⁵ абзац другий підпункту 3.4 пункту 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 1 березня 2023 року № 1-р(II)/2023;

¹⁶ абзаци четвертий, п'ятий підпункту 2.1.1 підпункту 2.1 пункту 2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 13 вересня 2023 року;

¹⁷ перше речення абзацу другого підпункту 2.1.2 підпункту 2.1 пункту 2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 13 вересня 2023 року № 8-р(II)/2023;

¹⁸ абзац четвертий підпункту 2.3 пункту 2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 13 вересня 2023 року № 8-р(II)/2023;

системі прокуратури України або адміністративної посади, яку прокурор обіймає в прокуратурі. Єдиний порядок набуття статусу прокурора, наділення прокурорів однаковим обсягом гарантій незалежності, сукупність повноважень та обов'язків прокурора свідчить про єдиний юридичний статус усіх прокурорів»¹⁹.

Положення частини першої статті 86 Конституції України, частини першої статті 12 та частин першої і другої статті 19 Закону України "Про статус народного депутата України" від 17 листопада 1992 року N 2790-XII (2790-12) з наступними змінами і доповненнями в аспекті порушених у конституційному поданні Генеральної прокуратури України питань треба розуміти так:

Народний депутат України не має права звертатися до органів прокуратури і прокурорів з вимогами, пропозиціями чи вказівками у конкретних справах з питань підтримання державного обвинувачення в суді, представництва інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених законом, нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання і досудове слідство, нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян, а також до слідчих прокуратури з питань досудового слідства у конкретних кримінальних справах.²⁰

Положення частини першої статті 86 Конституції України (254к/96-ВР), а також частини другої статті 15 та частини першої статті 16 Закону України "Про статус народного депутата України" від 17 листопада 1992 року N 2790-XII (2790-12) в редакції Закону України від 22 березня 2001 року N 2328-III (2328-14) треба розуміти так:

Народний депутат України не має права звертатися до органів і посадових осіб, що здійснюють функції дізнання і досудового слідства, з вимогами і пропозиціями з питань, які стосуються проведення дізнання та досудового слідства у конкретних кримінальних справах.

У разі надходження до органів і посадових осіб, що здійснюють функції дізнання і досудового слідства, вимог і пропозицій народних депутатів України із зазначених у підпункті 1.1 питань керівники відповідних органів, слідчі і посадові особи,

¹⁹ абзац третій підпункту 2.5.1 підпункту 2.5 пункту 2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 13 вересня 2023 року № 8-р(П)/2023;

²⁰ Рішення Конституційного Суду України від 11.04.2000 №4рп/2000 у справі за конституційним поданням Генеральної прокуратури України щодо офіційного тлумачення положень статті 86 Конституції України та статей 12, 19 Закону України "Про статус народного депутата України" (справа про запити народних депутатів України до прокуратури);

що здійснюють дізнання, мають діяти з дотриманням вимог, передбачених Кримінально-процесуальним кодексом України.²¹

Згідно частини шостої статті 100 КПК України, речові докази вартістю понад 200 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, якщо це можливо без шкоди для кримінального провадження, передаються за письмовою згодою власника, а в разі її відсутності - за рішенням слідчого судді, суду Національному агентству України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, для здійснення заходів з управління ними з метою забезпечення їх збереження або збереження їхньої економічної вартості, а речові докази, зазначені в абзаці першому цієї частини, такої самої вартості - для їх реалізації з урахуванням особливостей, визначених законом.

У випадках, передбачених пунктами 2, 4 та абзацом сьомим частини шостої цієї статті, слідчий за погодженням із прокурором або прокурор звертається з відповідним клопотанням до слідчого судді місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування, або до суду під час судового провадження, яке розглядається згідно із статтями 171-173 цього Кодексу. Прокурор у випадку, передбаченому абзацом сьомим частини шостої цієї статті, не пізніше наступного робочого дня з моменту постановлення ухвали слідчого судді, суду надсилає копію цієї ухвали Національному агентству України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, із зверненням щодо прийняття активів, а також вживає невідкладних заходів щодо передачі цих активів Національному агентству України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів.

Частиною першою статті 2 Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» передбачено, що Національне агентство є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері виявлення та розшуку активів, на які може бути накладено арешт у кримінальному провадженні, та/або з управління активами, на які накладено арешт або які конфісковано у кримінальному провадженні.

У пункті 4 частини першої статті 9 Закону зазначається, що на Національне агентство покладено функцію з проведення оцінки, ведення обліку та управління активами, на які накладено арешт у кримінальному провадженні.

За абзацом четвертим частини першої статті 1 Закону, управляючи активами, Національне агентство забезпечує збереження активів, на які накладено арешт у кримінальному провадженні, та їх економічної вартості.

²¹ Рішення Конституційного Суду України від 20.03.2004 №4рп/2002 у справі за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положень статті 86 Конституції України, а також частини другої статті 15 та частини першої статті 16 Закону України "Про статус народного депутата України" (справа про запити і звернення народних депутатів України до органів дізнання і досудового слідства)

Відповідно до частини третьої статті 21 Закону, управління активами, зазначеними у частині першій цієї статті, здійснюється на умовах ефективності, а також збереження (за можливості - збільшення) їх економічної вартості. Управитель має право на плату (винагороду), а також на відшкодування необхідних витрат, зроблених ним у зв'язку з управлінням активами, що відраховуються безпосередньо з доходів від використання прийнятих в управління активів. Управитель не має права відчужувати активи, прийняті ним в управління.

Абзацом першим частини першої статті 19 Закону встановлено, що Національне агентство здійснює управління активами, на які накладено арешт у кримінальному провадженні, у тому числі як захід забезпечення позову - лише щодо позову, пред'явленого в інтересах держави, із встановленням заборони розпоряджатися та/або користуватися такими активами, сума або вартість яких дорівнює або перевищує 200 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня відповідного року.

Відповідно до абзацу другого частини першої статті 19 Закону, активи, визначені абзацом першим цієї статті, приймаються в управління на підставі ухвали слідчого судді, суду чи згоди власника активів.

Частиною першою статтею 21 Закону встановлено, що управління рухомим та нерухомим майном, цінними паперами, майновими та іншими правами здійснюється Національним агентством шляхом реалізації відповідних активів або передачі їх в управління.

Вимогами абзацу другого частини другої статті 21 Закону передбачено, що Управління активами здійснюється на підставі договору, укладеного відповідно до глави 70 Цивільного кодексу України з урахуванням особливостей, визначених цим Законом.

Приймаючи таке рішення, слідчий суддя оцінює індивідуальні ознаки та властивості арештованого у даному кримінальному провадженні майна, вартість якого значно перевищує 200 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленої на 1 січня 2023 року, та як наслідок виходить з того, що зазначені у клопотанні підстави для передачі майна на здійснення заходів з управління ним, мають місце та підтверджуються на цьому етапі розслідування достатньою сукупністю даних, які приведені у клопотанні прокурора та доданих матеріалах та одночасно враховує, що слідчий суддя на даному етапі провадженні не вправі вирішувати питання, які повинен вирішувати суд під час розгляду кримінального провадження по суті, зокрема не вправі оцінювати докази з точки зору їх достатності і допустимості, а лише зобов'язаний на підставі розумної оцінки сукупності отриманих даних визначити необхідність передачі такого майна на здійснення заходів з управління ним, з метою забезпечення їх збереження або збереження їхньої економічної вартості, а речові докази, зазначені в абзаці першому цієї частини, такої самої вартості - для їх реалізації з урахуванням особливостей, визначених законом.

Відповідно до ухвали слідчого судді Печерського районного суду міста Києва від 15.09.2023 у справі №(конфіденційна інформація), прокурором в

клопотанні та наданих матеріалах доведено, що незастосування заходів щодо передачі в управління Національному агентству майна та в результаті цього невжиття заходів щодо збереження арештованого майна утруднить або зробить неможливим (зменшення його економічної вартості), унеможливить досягнення завдань кримінального провадження.

У цій справі слідчим суддею ухвалено рішення передати Національному агентству України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів для здійснення заходів з управління ними з метою забезпечення їх збереження, збереження їхньої економічної вартості, майно власником якого є Об'єднання профспілок Львівщини. Контроль за виконанням ухвали покладено на прокурора, що здійснює процесуальне керівництво у кримінальному провадженні № (конфіденційна інформація).

Водночас, абзацом другим частини першої статті 19 Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» (далі – Закон), передбачається, що зазначені активи приймаються в управління на підставі ухвали слідчого судді, суду чи згоди власника активів, копії яких надсилаються АРМА не пізніше наступного робочого дня після їх винесення (надання) з відповідним зверненням прокурора.

Відповідно до підпункту 14 пункту 4 Положення про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2018 № 613, АРМА здійснює заходи, пов'язані з фактичним прийняттям активів в управління за зверненням прокурора або слідчого за вказівкою прокурора, приймає від прокурора активи згідно з актами приймання-передачі, передає за договором управління активи управителеві в управління згідно з актами приймання-передачі.

Одним з унормованих зразків актів приймання-передачі є Акт приймання-передачі запасів, затверджений наказом Міністерства фінансів України 13.12.2022 № 431.

Висновки:

1. Відповідно до частини другої статті 16 Закону України «Про прокуратуру», здійснюючи функції прокуратури, прокурор є незалежним від будь-якого незаконного впливу, тиску, втручання і керується у своїй діяльності лише Конституцією та законами України.
2. Відповідач у своєму повідомленні до РПУ звертається до частини другої статті 100 КПК України, якою визначено, що зберігання речових доказів стороною обвинувачення здійснюється в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. Відповідний «Порядок зберігання речових доказів стороною обвинувачення, їх реалізації, технологічної переробки, знищення, здійснення

витрат пов'язаних з їх зберіганням і пересиланням, схоронності тимчасово вилученого майна під час кримінального провадження» затверджений постановою КМУ від 19.11.2012 №1104 «Про реалізацію окремих положень Кримінального процесуального кодексу України». Цей документ не містить вимоги про підписання прокурором акту приймання-передачі при передачі майна.

Водночас, абзацом другим частини першої статті 19 Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» (далі – Закон), передбачається, що зазначені активи приймаються в управління на підставі ухвали слідчого судді, суду чи згоди власника активів, копії яких надсилаються АРМА не пізніше наступного робочого дня після їх винесення (надання) з відповідним зверненням прокурора.

Поряд з цим, відповідно до наказу Генерального прокурора від 30.09.2021 № 309 «Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні» фіксація перевірки наявності та належного оформлення речових доказів, інших предметів, грошей, цінностей у разі зміни органу досудового розслідування чи прокурора здійснюється шляхом складання акта приймання-передачі (п. 9.13). Це положення наказу не стосується процедури передачі речових доказів (майна) до АРМА.

3. Положення про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2018 № 613 не погоджувалось з Генеральною прокуратурою України, як заінтересованим органом у порушення пункту 5 §33 Регламенту Кабінету Міністрів України, затвердженого постановою КМУ від 18.07.2007 № 950 (зі змінами).

4. Абзац десятий підпункту 2.2 пункту 2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 5 червня 2019 року № 4-р(П)/2019 у справі за конституційною скаргою акціонерного товариства «Запорізький завод феросплавів» щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення пункту 13 частини першої статті 17 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» містить позицію Конституційного Суду України: «На думку Конституційного Суду України, це обумовлюється недопущенням свавільного втручання прокуратури у здійснення господарської та статутної діяльності юридичних осіб, досягнення цілей функціонування учасника відповідних правовідносин, виконання ним договірних зобов'язань тощо. При цьому на прокуратуру покладається обов'язок щодо обґрунтування необхідності такого втручання».

На думку Ради прокурорів України свавільним є таке втручання прокурора у господарську діяльність, що не засновано на нормах Конституції України і законів.

5. Відповідно до абзацу сьомого частини шостої статті 100 КПК України, речові докази вартістю понад 200 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, якщо це можливо без шкоди для кримінального провадження, передаються за письмовою згодою власника, а в разі її відсутності - за рішенням слідчого судді, суду Національному агентству України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, для здійснення заходів з управління ними з метою забезпечення їх збереження або збереження їхньої економічної вартості, а речові докази, зазначені в абзаці першому цієї частини, такої самої вартості - для їх реалізації з урахуванням особливостей, визначених законом.

Згідно з частиною сьомою цієї статті слідчий за погодженням із прокурором або прокурор звертається з відповідним клопотанням до слідчого судді місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування, а в кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень, віднесених до підсудності Вищого антикорупційного суду, - до слідчого судді Вищого антикорупційного суду, або до суду під час судового провадження, яке розглядається згідно із статтями 171-173 цього Кодексу. Прокурор у випадку, передбаченому абзацом сьомим частини шостої цієї статті, не пізніше наступного робочого дня з моменту постановлення ухвали слідчого судді, суду надсилає (1) копію цієї ухвали Національному агентству України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, із (2) зверненням щодо прийняття активів, а також (3) вживає невідкладних заходів щодо передачі цих активів Національному агентству України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів.

З огляду на викладені вище норми КПК, прокурор надсилає до АРМА копію ухвали судді/суду, звернення щодо прийняття активів та вживає невідкладних заходів щодо передачі активів АРМА. Жодних інших документів і процесуальних дій чинне кримінально-процесуальне законодавство не вимагає. Кабінету Міністрів України цим Кодексом не делеговані повноваження щодо встановлення додаткових позапроцесуальних документів стосовно процедури передачі активів до АРМА.

Рада дійшла висновку, що документи, надані заявником з повідомленням про загрозу незалежності а також зібрані матеріали свідчать про вчинення Кабінетом Міністрів України при прийнятті підпункту 14 пункту 4 Положення про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2018 № 613 дій, які становлять загрозу незалежності прокурору Литвинюку Олександрю Миколайовичу. Отримані відомості та факти знайшли своє підтвердження під час засідання Ради.

Шляхом відкритого голосування, на підставі ст. 16 ст. 65, п. 4 ч. 9 ст. 71 Закону України «Про прокуратуру», пп. 8 п. 4.1 Положення про Раду прокурорів

України, затвердженого всеукраїнською конференцією прокурорів 27 квітня 2017 року (у редакції від 27.08.2024), Рада прокурорів України

ВИРІШИЛА:

1. Встановити факт відсутності загрози незалежності прокурору другого відділу першого управління процесуального керівництва досудовим розслідуванням та підтримання публічного обвинувачення Департаменту нагляду за додержанням законів органами Державного бюро розслідувань Офісу Генерального прокурора Литвинюку Олександр Миколайовичу у повідомлених прокурором діях заступника Голови Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаних від корупційних та інших злочинів Великоречаніна Павла Олександровича.
2. Встановити факт загрози незалежності прокурора – прокурора другого відділу першого управління процесуального керівництва досудовим розслідуванням та підтримання публічного обвинувачення Департаменту нагляду за додержанням законів органами Державного бюро розслідувань Офісу Генерального прокурора Литвинюка Олександра Миколайовича внаслідок прийняття Кабінетом Міністрів України постанови від 11.07.2018 № 613, якою затверджено Положення про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, в частині норми, передбаченої підпунктом 14 пункту 4.
3. Повідомити Кабінет Міністрів України про встановлений Радою прокурорів України факти загрози незалежності прокурора за обставин, викладених у цьому рішенні.
4. Звернутися до Кабінету Міністрів України з пропозицією внести зміни до підпункту 14 пункту 4 Положення про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2018 № 613.
5. Повідомити Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами про прийняття Радою прокурорів України цього рішення.

Голова Ради прокурорів України

 Анатолій ЄЖОВ